

ROLUL PROGRAMULUI NAȚIONAL „MEMORIA MOLDOVEI” ÎN DEZVOLTAREA FUNCȚIEI PATRIMONIALE A BIBLIOTECII NAȚIONALE A REPUBLICII MOLDOVA

Rezumat: Articolul reprezintă o scurtă trecere în revistă a activității Programului Național „Memoria Moldovei” și a altor proiecte ale Bibliotecii Naționale a Republicii Moldova, care au contribuit la dezvoltarea funcției patrimoniale a Bibliotecii Naționale a Republicii Moldova, realizată în cooperare cu alte instituții patrimoniale din Republica Moldova.

Cuvinte-cheie: Biblioteca Națională a Republicii Moldova, patrimoniu cultural documentar al Moldovei, proiecte de salvagardare culturală, Programul Național „Memoria Moldovei”.

Veronica COSOVAN,
Biblioteca Națională a Republicii Moldova

Mariana KIRIAKOV, specialist principal,
secția Relații internaționale și suport managerial
Biblioteca Națională a Republicii Moldova
mkiriakov@yahoo.com

Abstract: The article presents a brief review of activity of the National Program "Memory of Moldova" and other projects of the National Library of the Republic of Moldova that contributed to development of the cultural heritage function of the NLRM, being effectuated in cooperation with other heritage institutions of the Republic of Moldova.

Keywords: National Library of the Republic of Moldova, Cultural Documentary Heritage of Moldova, Cultural Safeguarding Projects, „Memory of Moldova” National Program.

Patrimoniul cultural național este instrumentul care materializează identitatea culturală a unei societăți și o modalitate de a promova valorile unei comunități [2, p. 741]. Una din cele mai semnificative instituții de cultură din țară care are în gestiunea sa documente unice ce fac obiectul patrimoniului cultural este Biblioteca Națională a Republicii Moldova [1, p. 22-30]. Una din funcțiile primordiale ale unei biblioteci naționale constă în colectarea și păstrarea documentelor de interes național. Programul Național „Memoria Moldovei” a fost elaborat în anul 1998 sub egida Bibliotecii Naționale a Republicii Moldova, după modelul Programului internațional „Memoire du Monde”, lansat de UNESCO în 1992 [7]; misiunea programului fiind salvagardarea patrimoniului documentar al Republicii Moldova prin: cooperarea la nivel național, îmbunătățirea gestionării fondurilor patrimoniale, dezvoltarea și diversificarea căilor de acces și comunicare la el. Obiectivele fundamentale ce au stat la baza creării Programului Național „Memoria Moldovei” sunt:

- Identificarea patrimoniului național documentar;
- Conservarea și prezervarea patrimoniului documentar;
- Valorificarea și asigurarea accesului

necon condiționat la patrimoniul documentar;

- Conștientizarea importanței prezervării și salvării acestuia.

Acumularea datelor privind documentele patrimoniale a fost efectuată în baza informațiilor prezentate de către instituțiile-depozitare, care dețin în colecțiile lor documente patrimoniale, ce fac obiectul patrimoniului cultural național mobil, de importanță internațională, națională și teritorială:

- Biblioteca Națională a Republicii Moldova;
- Centrul Național de Studii Literare și Muzeografie „M. Kogălniceanu”;
- Biblioteca Centrală a Universității de Stat din Moldova;
- Biblioteca Științifică Centrală a Academiei de Științe din Moldova;
- Muzeul Pedagogic Republican;
- Muzeul Național de Istorie a Moldovei;
- Muzeul Național de Etnografie și Istorie Naturală;
- Biblioteca Universității de Medicină și Farmacie „N. Testemițanu”;
- Biblioteca Republicană Științifică Agricolă a Universității Agrare de Stat din Moldova;
- Arhiva Națională a Republicii Moldova;
- Muzeul Național de Arte Plastice;
- Biblioteca Științifică Universitară a Universității de Stat din Bălți;
- Camera Națională a Cărții;
- Biblioteca Științifică Centrală a Universității Pedagogice din Tiraspol.

Pe parcursul anilor, cartea de patrimoniu a fiecărei biblioteci a fost identificată, descrisă și inclusă în mare parte în cadrul Registrului „Memoria Moldovei”, o parte din ele (cele din colecțiile Bibliotecii Naționale) fiind reflectată în catalogul partajat SIBIMOL și pusă la dispoziția tuturor utilizatorilor în format electronic.

La compartimentul „Prezervarea” din cadrul Programului Național „Memoria Moldovei” Biblioteca Națională a Moldovei a elaborat în 1999 proiectul „Crearea Centrului Tehnic Național de Conservare și Restaurare a Documentelor” (după modelul francez), care în 2000 a fost susținut financiar de către Fundația Soros-Moldova.

În scopul realizării unuia dintre obiectivele fundamentale ale Programului

Național „Memoria Moldovei”, și anume accesul fără discriminare la elementele patrimoniului documentar înscris în Registrul „Memoria Moldovei”, în 2010 au fost puse bazele Bibliotecii Naționale Digitale (BND) „Moldavica” – prima bibliotecă digitală din republică, concepută să asigure prezervarea digitală a documentelor patrimoniale, incluse în Registrul Programului Național „Memoria Moldovei”, axată pe trei piloni de bază: tehnologiile informaționale, utilizatorul și biblioteca electronică.

Strategia de prezervare, prevăzută în cadrul Programului Național „Memoria Moldovei”, cuprinde și măsurile preventive, ca mijloc de asigurare a salvării patrimoniului documentar. Or, fenomenul prezervării are un caracter complex, orientat spre salvărea patrimoniului cultural [3, p. 18].

Pornind de la cerințele de protejare a patrimoniului cultural și ținând cont de misiunea Bibliotecii Naționale a Republicii Moldova, în anul 2017 s-a obținut finanțare din partea Ambasadei SUA din Moldova, prin intermediul programului de granturi „Fondul Ambasadorilor din Statele Unite pentru Conservarea Culturală”, pentru proiectul „Hrisoavele basarabene și alte documente istorice din sec. XIX”. Proiectul a fost orientat spre conservarea documentelor de unicat de importanță națională – Acte/Hrisoave basarabene, ce fac parte din Registrul Programului Național „Memoria Moldovei”. El a fost conceput să cuprindă toate etapele-cheie ale prezervării patrimoniului cultural documentar și a contribuit la revigorarea parteneriatului format din membrii Programului Național „Memoria Moldovei”. Pe parcursul derulării proiectului (01.10.2017-30.09.2019) participanții s-au întrunit de 3 ori la următoarele activități:

- masa rotundă din 15 decembrie 2018 cu genericul „Programul Național „Memoria Moldovei”: Realizări și perspective”;

- atelierul „Politica de prezervare a colecțiilor de documente” din 21-23 martie 2018, livrat de doi reprezentanți ai Bibliotecii Congresului a Statelor Unite ale Americii: Nancy Lev-Alexander, specialist în stabilizare a colecțiilor și conservare preventivă, și Alan Haley, specialist în prezervare;

▪ atelierul „Tehnologii și metode inovatoare în restaurarea documentelor vechi”, formatori: Susan Peckham, conservator senior hârtie, și Daniel Paterson, conservator senior carte rară, Biblioteca Congresului SUA, din 4-7 decembrie 2018.

În cadrul mesei rotunde și al atelierelor practice reprezentanții administrației și specialiștii responsabili de conservarea și restaurarea documentelor din cadrul Programului Național „Memoria Moldovei” au explorat mai multe subiecte de interes profesional: aprobarea *Pașaportului de conservare a documentelor de patrimoniu*, rolul prezervării preventive, managementul situațiilor de urgență, evaluarea colecțiilor și pregătirea lor pentru reformatare (inclusiv digitizare), organizarea expozițiilor, politica împrumuturilor pentru expoziții, confecționarea manuală a boxelor, tehnica curățirii mucegaiului non-toxic, tehnica confecționării pastei adezive ș.a.

Astfel, capacitatea instituțiilor în aceste aspecte, legate de patrimoniul național, a fost revigorată. După finalizarea proiectului comunicarea cu membrii Programului „Memoria Moldovei” a continuat în regim de suport la necesitate, partenerii din Biblioteca Congresului rămânând la dispoziția participanților atelierelor pentru eventualele întrebări. Materialele elaborate de către specialiștii americani (prezentările în cadrul sesiunilor, recomandările lor) au fost traduse din limba engleză în limba română și trimise participanților prin poșta electronică. O parte din materiale a fost valorificată și publicată în revista „Magazin

Bibliologic” [4].

Un alt proiect de importanță majoră pentru dezvoltarea funcției patrimoniale a Bibliotecii Naționale a Republicii Moldova este deschiderea Centrului Național de Digitizare. Centrul a fost creat grație „Proiectului de îmbunătățire a echipamentelor de digitizare din cadrul BNRM”, susținut financiar de Agenția Japoneză de Cooperare Internațională (JICA) [6]. Ca urmare a implementării proiectului este preconizat de a obține prezervarea digitală și asigurarea accesului on-line a celor mai valoroase resurse culturale, inclusiv și ale instituțiilor partenere care fac parte din Programului „Memoria Moldovei”. Desigur, în format digital vor trece numai acele documente unice, starea și statutul cărora face permisibil acest lucru, după procedura de expertizarea necesară, împreună cu avizul specialiștilor în drept. Astfel, funcția patrimonială a Bibliotecii Naționale a Republicii Moldova va fi suplinită și partajată mai eficient de către partenerii Programului Național „Memoria Moldovei”.

În concluzie menționăm că Biblioteca Națională a Republicii Moldova, datorită participării în proiectele culturale cu sprijin financiar și a activității Programului Național „Memoria Moldovei”, a manifestat capacitatea de a realiza funcția sa patrimonială pe o scară mult mai largă. Sperăm că odată cu venirea a mai multor resurse materiale și umane Biblioteca Națională a Republicii Moldova va cunoaște o nouă dezvoltare, pe care o solicită mediul de documente în format digital.

Referințe bibliografice:

1. COSOVAN, Veronica. Colecțiile de patrimoniu: conținut, acces, valorificare. In: Biblioteca Națională a Republicii Moldova – meridianul zero al sistemului național de bibliotecă (1991-2016). Chișinău, 2016, pp. 22-30. ISBN 978-9975-110-86-0.
2. COSOVAN, V. Conceptul de patrimoniu cultural și diversele sale accepțiuni. In: Istorie și cultură: In onorom academician Andrei Eșanu [conferință națională, 20 noiembrie 2018]. Chișinău, 2018, pp. 738-741. ISBN 978-9975-3283-6-4.
3. COSOVAN, Veronica. Prezervarea patrimoniului național cultural. Studiu de caz: Biblioteca Națională a Republicii Moldova. In: Magazin bibliologic. 2018, nr. 1/2, pp. 17-21. ISSN 1857-1476.
4. KIRIAKOV, Mariana. Activitățile de formare continuă din cadrul proiectului „Hrisoavele basarabene și alte documente istorice din sec. XIX”. In: Magazin bibliologic. 2021, nr. 3/4, pp. 11-23. ISSN 1857-1476.
5. KIRIAKOV, Mariana. Portofoliul de proiecte al Bibliotecii Naționale a Republicii Moldova: bunele practici aplicabile în bibliotecă. In: Magazin bibliologic. 2020, nr. 3/4, pp. 16-20. ISSN 1857-1476.
6. OSOIANU, Vera. Preistoria unui proiect cu țintă în viitor. In: Magazin bibliologic. 2020, nr. 3/4, pp. 27 – 30. ISSN 1857-1476.
7. RĂU, Alexe. De la „Memoire du Monde” la „Memoria Moldovei”. In: Rău, Alexe. Există și un Dumnezeu al bibliologiei. Chișinău: MUSEUM, 2000, pp. 78-83. ISBN 9975-905-19-6.